

Ю. ШЕМШУЧЕНКО,
академік НАН України,
директор Інституту держави і права
ім. В.М. Корецького НАН України

У зв'язку з тим, що Верховна Рада України нещодавно прийняла Закон «Про особливості правового режиму майнового комплексу НАН України», постало питання про внесення змін та доповнень до чинного Статуту НАН України. Ці зміни і доповнення спрямовані не на розмивання, а, навпаки, на зміцнення майнового комплексу як матеріальної основи діяльності Академії. Остання виконує, по суті, функції управління власністю, яка належить державі. Ця функція не передбачає зміни форми власності. Закон при цьому уточнює і конкретизує порядок користування і розпоряджання відповідним майном, розширює повноваження Президії НАН України у цьому питанні. Що ж до науково-дослідних інститутів, то вони виконують функції оперативного управління наданим їм у користування майном.

Друге питання стосується видання енциклопедій. У цій справі ми маємо вже певний досвід. Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України 1996 р. Інститут держави і права видає 6-томну «Юридичну енциклопедію». Вже вийшло три томи, готовий до друку четвертий. Робота має бути завершена у 2003 р.

Перша в Україні «Юридична енциклопедія» отримала позитивну оцінку правників. Вона є діючою енциклопедією, нею користуються у практичній діяльності правоохоронні органи, юридичні служби тощо. Але тут є і ряд проблем. Зокрема, немає стабільного фінансування цього проекту. Буває складно знайти висококваліфікованих фахівців для підготовки відповідних статей. Не налагоджено належним чином і розповсюдження тиражу енциклопедії.

Зусиллями Академії чи за її участю зараз видаються «Енциклопедія сучасної України», «Історична енциклопедія» тощо. На жаль, робота з підготовки цих видань проводиться без належної координації. Особливо непокоїть різнобій у методологічних підходах, суперечливі оцінки одних і тих же суспільних явищ та історичних постатей. Очевидно, тут потрібні спільні академічні заходи. Настав також час опрацювати проект видання на умовах державного замовлення багатотомної «Енциклопедії України». Провідна роль у цьому має належати НАН України.

Наступне питання пов'язане з розвитком інституту наукової експертизи. Сьогодні в державі немає більш об'єктивної і незалежної наукової експертної установи, ніж НАН України. Про це ще раз свідчить академічна експертиза проекту каналу Дунай—Чорне море.

Окремий випадок — експертна діяльність ради науково-правової експертизи при нашому інституті. Щороку через цю раду здійснюється близько ста експертиз. Їх замовниками є державні органи, підприємницькі структури тощо. Наші експертні висновки лягають в основу відповідних рішень.

У зв'язку з обранням нового складу Верховної Ради України на особливу увагу заслуговує якість нашого законодавства. Воно має стати більш науково обґрунтованим і системним.

Тут не обійтися без належно організованої комплексної експертизи проектів законів. Позитивний досвід такої експертизи є в багатьох країнах, зокрема у Франції, де успішно діє Державна рада. Нам теж слід удосконалювати як організаційну структуру, так і правові засади проведення такої експертизи.

Нарешті, про «озиме покоління» в системі Академії. Підготовка молодих кадрів має бути системною, на основі тісніших зв'язків між наукою та освітою. Конкретним заходом у цьому напрямі шість років тому стало створення Київського університету права при Інституті держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. Це своєрідний науково-освітній комплекс для підготовки юристів. Їх підготовка здійснюється тут з урахуванням результатів наукових досліджень актуальних проблем держави і права, які виконуються в інституті, із залученням до навчального процесу кращих інститутських кадрів. З другого боку, університет дедалі більшою мірою стає базою для поповнення кадрів нашого інституту. Не випадково конкурс на одне місце в аспірантурі у нас становить майже 10 осіб.

Найближчим часом ми плануємо відкрити юридичний ліцей і коледж. Це сприятиме більшій системності у підготовці юридичних кадрів. За такими закладами освіти, як наш університет, — майбутнє. Подібні структури можна було б створити і при інших академічних інститутах. Президії НАН України варто було б провести відповідну роботу в цьому напрямі.